

אור שמח

הלכות גירושין פרק ו הלכה ח

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "משך חכמה" על התורה

עם ביאור אור הבינה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' כא - תשפ"ה טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

מדוע הגט כשר אם לא ציוה הבעל אחרי שהתפקח השליח

הנה² הגט כשר אף אם לא צוה הבעל עוד אחרי התפקח השליח, בכ"ז שליחותו לא בטלה. ולכאורה מכאן ראייה, שאם חזר בו השליח וביטל שליחותו, ונתרצה אחר כך, תו לא בעי הבעל לעשותו עוד הפעם

היא, והוא אמר לבעל אשתך אמרה הבא לי גיטי, ובעל אמר ליה הילך כמה שאמרה, איכא למיפשט בעיין מדרב נחמן, דאי אמר רב נחמן עלה משיגיע גט לידו מגורשת, איכא למיפשט דאדיבורא דידה סמך ולא הימניה, אלא תלה בדעתה ומסריה ניהליה בתורת קבלה. ואי נמי - הוה אמר רב נחמן עלה משיגיע גט לידה מגורשת, פשטינן מינה דאדיבורא דידה סמך, והימניה דהכי אמרה ומסריה לידה בתורת הולכה: אלא - השתא דאמר רב נחמן אינה מגורשת, ליכא למיפשט דטעמא משום דסמך אדיבוריה דשליח הוא, דאי נמי אדיבורא דידה סמך, ושויה שליח להולכה, אשמועי' רב נחמן דשליח גופיה לאו בתורת הכי קבלה, דלא ניחא ליה בטירחא דהולכה, ועקריה לשליחותיה, ואמר שליח לקבלה אפשי להיות, שליח להולכה אי אפשי להיות, הלכך אי נמי אמליך ואמטייה ניהלה, לאו גיטא הוא, דמעיקרא לא קבל עליו להיות שליח לבעל להוליך" עכ"ל רש"י.

וז"ל שו"ת פני יהושע חלק ב סימן פה: "שליח המביא גט, והבעל עשאו שליח להולכה וקבלו מידו כראוי, וטרם שהגיע לידה חזר בו השליח ואמר בפני ב"ד שאין רוצה להוליכו, ועתה נמלך ורוצה להוליכו אי צריך שיחזור הבעל ויעשנו שליח או רשאי ליקח אותו מעצמו ולהוליכו".

"תשובה דבר זה מתורת הפוסקים הראשונים לא למדנו גם הרב הב"י אשר הוא אחר האחרונים לא הזכירו, כ"א בסדר גיטין של מהר"י מרגליות ז"ל הזכירו גבי סדר נתינת הגט מיד השליח לאשה, הזכיר בתוך השאלות ששואלים אותו אם לא ביטל שליחותו, ולא כתב מה דינו אם ביטל בנתיים איך עושין. ונתתי אל לבי לתור מאין הרגלים של שאלה זו ומה דינה בדיעבד: ונלע"ד בלי ספק דאין כאן בית מיוחש, דהפה שאסר הוא הפה שהתיר, כיון שהבעל ששלחו עשאו שליח עד שיגיע גט לידה, והוא עומד על עמדו ולא הדר ביה, א"כ אם השליח מצד עצמו חזר ביה, ועתה נמלך בו, ומה לנו ולבטולו, הלא הבעל לא ביטל שליחותו, ומצד הבעל אין בו פגם, והבעל ניחא ליה עד דתתגרש, והוי ממש דוגמא להדתנן הכל כשרים להביא גט חוץ מחש"ו וכו' פקח ונתחרש וחזר ונתפקח שפוי ונשתטה וחזר ונשתפה כשר, זה הכלל כל שתחילתו וסופו בדעת כשר, אלמא אף על גב דבנתיים נתבטל השליחות, דהא חרש ושוטה אין ראויין לשליחות ונדחה

הלכה ח

שליח שביטל שליחותו וחזר בו האם הוא שליח

היה¹ השליח קטן כשנתן לו הגט הרי זה בטל, אבל אם נתן לו הגט והוא פקח ונתחרש וחזר ונתפקח כו' ה"ז גט כשר:

¹ ז"ל הרמב"ם (גירושין ו, ח) "היה השליח קטן כשנתן לו הגט וגדול כשהביאו, חרש ונתפקח, שוטה ונשתפה, נכרי ונתגייר, עבד ונשתחרר, הרי זה בטל, אבל אם נתן לו הגט והוא פקח ונתחרש וחזר ונתפקח, היה שפוי כשנתן לו הגט ונשתטה וחזר ונשתפה, כשהביא הגט ליד האשה הרי זה גט כשר מפני שתחלתו וסופו בדעת" ע"כ.

² כיון שדברי רבינו מיוסדים על תשובת הפני יהושע, ועל ביאור סוגיא דגיטין, כדי לעמוד על דברי רבינו, יש להקדים סוגיא דגיטין, ואת דברי הפני יהושע. וז"ל הגמ' בגיטין (סב, ב - סג, א) "איתמר: הבא לי גיטי, ואשתך אמרה התקבל לי גיטי, והוא אמר הילך כמה שאמרה, אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא אמר רב: אפילו הגיע גט לידה - אינה מגורשת. שמע מינה, אדיבורא דידה קא סמך, דאי אדיבורא דידה קא סמך, מכי מטי גיטא לידה מיהא תיגרש! אמר רב אשי: הכי השתא, בשלמא אי איתמר איפכא: התקבל לי גיטי, ואשתך אמרה הבא לי גיטי, והוא אמר הילך כמה שאמרה, וא"ר נחמן אמר רבה בר אבוא אמר רב: כיון שהגיע גט לידו מגורשת, אלמא אדיבורא דידה הוא דקא סמך, א"נ לידה - אדיבורא דידה קא סמך, אלא הכא משום דעקריה שליח לשליחותיה לגמרי הוא, דאמר: שליח לקבלה הוינא, להולכה לא הוינא" ע"כ.

ופירש רש"י וז"ל "ה"ג הבא לי גיטי ואשתך אמרה התקבל לי גיטי - האשה שאמרה לשלוחה הבא לי גיטי, והוא אומר לבעל אשתך אמרה התקבל לי גיטי: והוא אומר - הבעל אמר לו הילך כמה שאמרה: אפי' הגיע גט לידה אינה מגורשת - כדמפרש ואזיל: ש"מ - דמאן דאמר לשליח הילך כמה שאמרה משלחך, אדיבורא דידה סמך, אדעתא דדיבורא דשליח קאמר ליה האי הילך כמה שאמרה, דמהימנת לי דשליח לקבלה את, הילכך אינה מגורשת, דכי ירב בעל ניהליה, אדעתא דשליחות קבלה יהיב ניהליה, ולא אדעתא דהולכה, ושליח לקבלה לא הוי, ותפשוט מינה בעיא דאיבעיא לן בב"מ בהשוכר את האומנין אדיבורא דשליח סמך: דאי אדיבורא דידה סמך - והכי קאמר ליה, אנא לא ידענא אלא כדאמרה איהי מסרנא ליה ניהלך: כי מטא גט לידה מיהא תתגרש - דהא בעל נמי שליח להולכה שוייה: הכי השתא בשלמא אי אתמר איפכא התקבל לי גיטי - אמרה ליה

אור שמח

הלכות גירושין פרק ו הלכה ח

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "משך חכמה" על התורה

עם ביאור אור הבינה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' כא - תשפ"ה טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

הלכה ט"ו בהגהת משל"מ⁶, שכפי הנראה מדעתו דמועיל⁷ ביטולו של שליח להשליחות, עד שמזה תמה על זקנו הגט פשוט:

סיכום: נתן לו הגט והוא פקח ונתחרש וחזר ונתפקח כו' ה"ז גט כשר, ואע"פ שלא חזר הבעל ועשאו שליח, דשליחותו לא בטלה, לכן אינו דומה לבעל ששלח שליח לכתוב גט, והבעל ביטל שליחותו, דאינו כשר אלא אם חזר ועשאו שליח, כיון שהבעל

שליח אחרי שיתפייס³. אך ניחזי⁴, דמי שאמר כשהוא בריא כתבו ותנו גט כו' ואח"כ נבעת ממתינין עד שיבריא וכותבין ונותנין לה (לעיל פ"ב הט"ו), אף שאם חזר הבעל ואמר אל תכתבו ודאי דאין כותבין עד שיחזור ויצוה להם כתבו, בכ"ז מה שנשתטה בינתיים אין זה ביטול השליחות. ואולם⁵ דעת רבינו שבזה אם נתן השליח כשהוא שוטה הבעל, הגט כשר מן התורה, יעו"ש, ומש"כ לעיל, ועיין לעיל פ"ב

השליחות, כי חזר ונראה כשר. הכי נמי לא שנה, ואפשר דק"ו הוא, דהתם גברא לא חזי ונתבטל לגמרי, ואפ"ה חזר ונראה, כל שכן הכא דגברא מחזא חזי ובידו לתקן כו'.

"והנה מצאתי עוד ראייה ברורה, מהא דאמרין ריש פ' האומנין ור"פ התקבל. הבא לי גיטי ואשתך אמרה התקבל לי גיטי, אמר ר"נ אמר רבה ב"א א"ר אפילו הגיע גט לידה אינה מגורשת, ופריך שמעת מינה דאדיבורא ידידה קסמך, דאי אדיבוריה ידידה, מכי מטא גיטא לידה מיהא מגורשת, ומשני רב אשי, בשלמא אי איתמר איפכא וכו', אלא הכא משום דעקרא שליח לשליחותו דאמר שליח לקבלה הוינא להולכה לא הוינא, ופירש"י ז"ל דלקבל ניהא ליה טפי, דלית ביה טורח, ואף על גב דנמלך אח"כ והגיע הגט לידה, מ"מ שליח שלא ניתן לגירושין הוא, דכשקבלו לא קבלו ע"פ כן, וכ"כ בגיטין וכ"כ בטור, אלא שהוסיף בלשונו. שהבעל לא עשאו שליח להולכה והוא עקר לשליחותה ואף על גב דנמלך כו' ע"כ.

"וא"כ קשיא מה הקשו ואף על גב דנמלך כו', גם למה תירצו שלא קבלו ע"ד כן תיפק ליה שאפילו חזר בו אח"כ ואמר הוינא שליח להולכה, מ"מ כיון שהבעל לא עשאו שליח להולכה, אלא הסכים לדעת אשתו, הן אדיבורה ידידה קסמך דר"ל מהימנת לי דהכי אמרה, הן דאדיבורה ידידה קסמך דר"ל יהיה איך שיהיה הנני מסכים ונותן על דעתה, א"כ תלה הכל בדעתה, והוא לא עשאו שליח מחדש וכמ"ש הטור בהדיא שהבעל לא עשאו שליח להולכה, ר"ל שלא תלאו אלא בדבור אשתו, שאם הוא עשאו שליח להובאה, הוא נותן ע"ד זה לא שהוא עשאו, וכ"כ הריב"ש סי' תע"ב ופשוט הוא, כו'.

"נחזור לענייננו. הרי שהוא לא עשאו, אלא שהסכים לשליחותו, ואם שליחותה נתבטל כיון דעקריה, א"כ אפילו נמלך לא מהני עד שתעשהו מחדש, כיון דהבעל לא עשאו שליח אלא נתנו על דעתו שלוחותיה, ושליחותו נתבטל. אלא ש"מ ברור בעיני רבינו רש"י ז"ל דנמלך מהני. ולכן

פירש הטעם דמתחלה לא קבלו על דעת כן, וכיון שלא נעשה שליח מעולם לזה, הוה ליה שליח שלא ניתן לגירושין, וכי יהיב לה אינו נוטלת הגט לא מיד הבעל ולא מיד שלוחה, והוה לה כטלי גיטך מעל גבי קרקע כמ"ש הרשב"א ז"ל, וזה ברור בעיני בלי ספק" עכ"ל הפני יהושע.

³ פירוש: כיון שאם השליח בעצמו מבטל שליחותו, לא בטלה שליחותו מהבעל אלא שאינו רוצה עכשיו להיות שליח.

⁴ פירוש: אפשר לדחות הראיה ולומר, דאם השליח ביטל שליחותו גרע, וצריך הבעל לחזור ולעשותו עוד פעם שליח, ומכל מקום בפקח שנשטה מהני אם חזר להיות פיקח, דביטול גרע, כשם שנבעת אין צריך ציווי הבעל, ובביטול הבעל, צריך לחזור ולצוות.

⁵ פירוש: יש לדחות את הדחיה הנ"ל, דבבעל שוטה כשר מהתורה לכן לא צריך מינוי חדש, אבל שליח שוטה מהתורה פסול, לכן זה שלא צריך מינוי חדש, זה ראייה לכאורה ששליח שחזר בו, לא צריך מינוי חדש.

⁶ דו"ל הרמב"ם (גירושין ב, טו) "אמר כשהוא בריא כתבו גט ותנו לאשתי, ואחר כך נבעת, ממתינין עד שיבריא וכותבין ונותנין לה, ואין צריך לחזור ולהמלך בו אחר שהבריא, ואם כתבו ונתנו קודם שיבריא הרי זה פסול" עכ"ל הרמב"ם. וכתב בהגהת המשנה למלך וז"ל "ואם כתבו ונתנו קודם שיבריא ה"ז פסול. (א"ה על מה שתמה מרן בכ"מ דבגמ' משמע דבטל נמי הוי, תירץ מרן זקני בספר גט פשוט סימן קכ"א ס"ק י' דע"כ לא פסול אלא מדרבנן, דאל"כ פסק שליחות הבעל, וכיון שכן, לכשישתפה אמאי א"צ לאימלוכי ביה יע"ש באורך. וצריך לעיין מה בין זה לההיא דתנן בס"פ המביא תניין כל שתחלתו וסופו בדעת כשר, והתם נמי כשנשתטה השליח נתבטל שליחותו ופסק כחו של בעל, ואם נתנו לה בעודו שוטה אינו גט כלל, ואפ"ה לכשישתפה נתנו לה ואין צריך שיחזור הבעל לחדש השליחות כמבואר וצ"ע" עכ"ל המגיה.

⁷ אולי הוא טעות סופר וצריך לומר "דלא מועיל". או צריך לומר "דמועיל ביטולו של שליח לביטול השליחות".

אור שמח

הלכות גירושין פרק ו הלכה ח

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "משך חכמה" על התורה

עם ביאור אור הבינה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' כא - תשפ"ה טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

זה שליח שניתן לגירושין, שכשקבל לא על מנת כן קבלו, מזה מוכח, הא אם שויה מעיקרא שליח לגירושין תו לא איכפת לן בחזרת השליח, ואם הדר יהיב לה הוי שליח שפיר, ודו"ק:

סיכום: אע"פ ששליח שביטל עצמו, וחזר בו הוי שליח, מכל מקום, אשה שאמרה לשליח להיות שליח הולכה, ואמר לבעל שהאשה עשאתו שליח קבלה, והבעל מאמין לשליח, ונותן על דעת שליח קבלה, לא הוי גט, אפילו שהשליח חזר בו ממה שביטל את עצמו, ונמלך להיות שליח הולכה, לא הוי חזרתו חזרה, כיון שמלכתחלה, הבעל לא עשה אותו שליח הגט.

הטעם שאם אמרה הבא לי גיטי, ואמר לבעל שאמרה התקבל, לא מתגרשת בקבלת הגט

ומה נעים⁹ לשיטת רבינו (פרק ו הלכה ד'¹⁰) דשליח הבאה האשה עושה, היינו שיהא הגירושין חל בבוא הגט מיד הבעל ליד האשה, בזה עשאתו לשליח שיהא ידו כידה בקבלת הגט, אף על פי שלא נגמר פעולת הגירושין ע"י השליח, בזה הוא ידו כידה שתהא קבלתו כקבלתה, ומקריא דמטי גיטא מיד הבעל ליד אשתו, וקרינן ונתן בידה, ולא הוי כטלי גיטך מע"ג קרקע, וקצת הודו רבנן בתוספות ושאר קדמונים, דע"ז חל ענין שליחות שיהא ידו כידה, אף על פי

שלוחו. והוי טלי גיטך מעל גבי קרקע, דלעולם הגט חייב לעבור מיד הבעל ליד האשה - ללא הפסק.

¹⁰ רמב"ם גירושין ו, ד וכן האשה שולחת שליח להביא לה גטה מיד בעלה וזה הוא הנקרא שליח הבאה עכ"ל הרמב"ם. וז"ל המגיד משנה (שם) "וכן האשה שולחת וכו'. בסוגיא בפרק התקבל שהזכירו הרבה פעמים הבא לי גיטי, וכן כתב בהלכות גדולות, באשה ומשויא נמי שליח להולכה. וכן דעת הרמב"ם ז"ל נוטה וכ"כ הרשב"א ז"ל. וי"מ הבא לי גיטי התראה עם בעלי והוא יעשה אותך שליח להולכה ותביא לי גיטי. ונ"ל להביא ראייה לדעת רבינו ממ"ש במשנה (דף ס"ה) הבא לי גיטי ממקום פלוני והביאו לה ממקום אחר כשר, הבא לי גיטי אוכלת בתרומה עד שיגיע גט לידה. ואם איתא שהאשה אינה יכולה לעשות שליח הבאה, מאי קמ"ל מתניתין, פשיטא שאם הבעל עושה שליח הולכה באי זה מקום שירצה יכול לעשותו, וכן אינה מתגרשת עד שיגיע הגט לידה, אבל אם האשה יכולה לעשות שליח הבאה, קמ"ל טובא. והטעם לדין המשנה, לפי שהיא מתגרשת בהגעת הגט לידה אפילו בע"כ, וכיון שהיא מקבלתו, אפי' הביאו ממקום אחר כשר כנ"ל עכ"ל

ביטל שליחותו, ולכן אם השליח ביטל עצמו, וחזר בו, כשר בלא שחזר הבעל ושלחו, כיון שלא הבעל ביטלו.

שיטת הפני יהושע

אולם ראיתי להגאון שו"ת⁸ פני יהושע ח"ב (סימן פ"ה) הנדפס מחדש, שפסק דאין אנו חוששין למה שביטל השליח את שליחותו, כיון שאחר כך נתרצה בשליחותו, יעוין שם, ומהא דאמר בריש פרק התקבל (גיטין סג, א), אלא הכא משום דעקריה שליח לשליחותו לגמרי הוא, דאמר שליח לקבלה הוינא להולכה לא הוינא. ופירש רש"י דשליח גופיה לאו בתורת הכי קבליה, דלא ניחא ליה בטירחא דהולכה, ועקריה לשליחותיה, ואמר שליח לקבלה כו' להולכה אי אפשר להיות, הילכך אי נמי אימלך ואימטיה ניהלה לאו גיטא הוא, דמעיקרא לא קיבל עליו להיות שליח לבעל להולך, משם אין ראייה דביטול שליחותיה משליח מבטל אף אם חזר ונתרצה אחר זה, דאדרבא, איכא למידק, דוקא משום דמעיקרא דאתי לידה מידו דבעל לאו בתורת שליחות הולכה יהיב, דכיון דהשליח אינו רוצה ודאי לא יהיב בעל במה דהוי בעל כרחו, ודאי הבעל כיון רק על דעתא דקבלה, אף על גב דבכ"מ אדיבורא דידה סמוך, ועיין ברש"י פרק האומנין (ב"מ עו, א ד"ה אלא התם), ז"ל, הלכך אפילו נמלך והגיעו לידה אין

⁸ כל דברי הפני יהושע וסוגיא דגיטין מובא לעיל.

⁹ פירוש: דיש להקשות, מה סברא היא זאת שלא נעשה שליח גירושין, הרי האוקימתא היא שהבעל לא מאמין לשליח שאמרה התקבל, ונתן לו כשליח הולכה, והשליח הוא שליח הולכה, ומדוע לא תתגרש בקבלתה. כי זה שהשליח לא רצה להיות שליח הולכה, אינו חסרון, דהרי חזר בו, וכבר נתבאר ששליח שחזר בו מהני, ומדוע אינה מגורשת. אבל לפי שיטת הרמב"ם אתי שפיר, דגם בשליח הולכה ישנם שני סוגי שליח: א. "שליח הבאה" שעושה האשה, ואז יד השליח כיד האשה כדי שלא יהיה טלי גיטך מעל גבי קרקע, והבעל נותן גט "לידה", היינו לשלוחה שהוא כידה, להולך את הגט, אבל חלות הגירושין יחול בקבלתה ממש. ב. "שליח הולכה" שהבעל עושהו, ויד השליח כיד הבעל, ובשעה שמוליכו הוא כמו שהבעל מוליך את הגט, ונותן לה "הבעל", היינו שלוחו, בידה. והנה כאן הבעל לא האמין לשליח שהאשה אמרה התקבל גיטי, ולא עשה אותו הבעל שליח הבאה כלל, והשליח ביטל שליחותו להולכה של האשה, נמצא שאין כאן נתינת הגט מיד הבעל ליד האשה, לא בקבלת השליח מהבעל, דלא רצה להיות שליח הבאה, ולא בשעה שנותן לאשה, שהרי הבעל לא עשה אותו

אור שמח

הלכות גירושין פרק ו הלכה ח

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "משך חכמה" על התורה

עם ביאור אור הבינה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' כא - תשפ"ה טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

הגיע לו בשעה שידו כידה. ואז בעת קבלה הרי היה גברא אחרינא, לאו שלוחה, והוי ממש כחצירה הבאה לאחר מיכן, וז"ב.

סיכום: הטעם, שאם אמרה הבא לי גיטי, ואמר השליח לבעל שאמרה התקבל, לא מתגרשת בקבלת הגט, אע"פ שהבעל האמין שאמרה הבא לי גיטי, מכל מקום, הבעל סבר שהוא שליח הבאה של האשה, ולא עשה אותו שליח, והשליח ביטל שליחות הבאה של האשה בשעת קבלת הגט מהבעל, אם כן הוי טלי גיטך מעל הקרקע.

ראיה מהרמב"ם שהסוגיא בהאומר איירי בשליח הבאה של האשה

וכן מפורש בדברי רבינו שהסוגיא מיירי בשליח הבאה, שכן כתב בהלכה י"ב¹², אמר לבעל שליח הבאה אני כו', ואמרה לו שליח

שלא נתגרשה בקבלתו תיכף, והוא (גיטין) בדף ס"ה ע"ב ד"ה גיטא לא הוי עד דמטית למתא מחסיא א"נ מבבל ועד מתא מחסיא הוי שליח לקבלה כו' ריצב"ם¹¹. ולפי זה אתי שפיר, שהוא אומר התקבל לי גיטי, והיא אמרה הבא לי גיטי הכל מצדה, רק שהיא עשאתו שליח להבאה, והוא אמר שהוא שליח לקבלה, והבעל אינו עושה מאומה, דמכח ידידה לא אתי, וכיון דעקר שליחותיה ולא רצה שיהיה שליח הבאה רק לקבלה, היינו באופן שיהא חל הגירושין תיכף בקבלתו מיד, וזה לא מציא להיות בלתי רצון האשה, ונמצא שבשעה שקיבל, לא קיבל כלל לשם שיהא ידו כידה בקבלת הגט, כיון שע"ד שלא חלה הגירושין תיכף לא רצה בקבלת גיטה, ואשתכח אף כי רצה אח"כ, ונאמר שהוא שליח הבאה כמקדם, בכ"ז כשקבל הגט לא היה ידו כיד האשה, ואשתכח דהשתא הוי טלי גיטך מע"ג קרקע, שמיד הבעל לא

הרמב"ם להאריך ולומר, "כיון שהגיע הגט לידה מגורשת, שהרי לא עקר שליחות שאמרה אלא גרע אותה, שהרי היא אומרת לקבלה והוא אומר לבעל להבאה בלבד".

אבל לאור המבואר אתי שפיר, דהיה קשה לרמב"ם, כיון שנתבאר שאם השליח עוקר שליחותה, והבעל נותן לו על סמך שליחותה, אינו שליח כלל ולא מהני חזרה של השליח, כיון שבשעת קבלת הגט לא הוי שליח של אף אחד, מדוע כשיגיע הגט לידה מגורשת, הרי השליח עקר שליחות האשה, שהרי שלחתו להיות שליח קבלה, ולא רצה, והבעל נתן לו על דעת שהוא שלוחה, ולא עשה אותו שליח.

וזה קשה רק לשיטת הרמב"ם, שיש מושג של שליח הבאה של האשה כמבואר, לכן רש"י לא האריך בזה, ועל זה מתרץ הרמב"ם, שכאשר האשה עשתה אותו שליח קבלה, זה כולל שני דברים: א. ידו כידה, שכשקבל הגט מיד הבעל זה כמו שהיא קבלה. שלא יהיה כטלי גיטך מעל גבי קרקע. ב. שחלות הגט יהיה מיד שמקבל. והשליח לא עקר כל מה שאמרה, רק את זמן חלות הגט, שלא יהיה מיד בקבלה, דהיינו שהוא שליח הבאה של האשה. וזה דוקא כשהאשה עשתה אותו שליח קבלה, שכולל שני דברים. ואז לא עוקר לגמרי את דבריה, רק ממעט מהם, אבל אם האשה עשתה אותו שליח הבאה בלבד, דהיינו שרק ידו כידה, ובא ואמר שרוצה שחלות הגט יהיה מיד, הרי עוקר לגמרי את מה שאמרה האשה, שזה לא אמרה כלל, שמוסיף דברים שלא אמרה, ולכן לא הוי גט, כמבואר להלן.

¹¹ ז"ל התוס' (גיטין סה, ב ד"ה גיטא לא) "גיטא לא הוי עד דמטית למתא מחסיא - וא"ת ואם אינה רוצה שיהא גט עד מתא מחסיא גם כשיגיע למתא מחסיא לא יהא גט דהא אינו מקבלו שם מיד הבעל והוי כמו טלי גט מעל גבי קרקע ואי מיירי כשהבעל עושהו שליח להולכה עד מתא מחסיא ושם הוי שליח לקבלה והא לא חזרה שליחות אצל הבעל וי"ל דמיירי דא"ל הוי שליח להולכה עד דמטית התם וכי מטית התם שוי שליח להולכה וקבליה כדאמר' בפ' שני (לעיל דף כד.) א"נ מבבל ועד מתא מחסיא הוי הכל שליח לקבלה והוי כאומר לאשה ה"ז גיטך ולא תתגרשי בו עד לאחר ל' יום, רבינו יצחק ב"ר מאיר עכ"ל ויש לתמוה על תירוץ ב', איך יתכן שליח קבלה שלא חל רק לאחר זמן, אלא שמע מינא, דכוונתם שהוא שליח הבאה עד מתא מחסיא.

¹² דברי הרמב"ם בהלכה יב, מיוסדים על דברי הגמרא (גיטין סג, א) "בשלמא אי איתמר איפכא: התקבל לי גיטי, ואשתך אמרה הבא לי גיטי, והוא אמר הילך כמה שאמרה, וא"ר נחמן אמר רבה בר אבוא אמר רב: כיון שהגיע גט לידו מגורשת, אלמא אדיבורא דידה הוא דקא סמיך, א"נ לידה - אדיבורא דידה קא סמיך" ע"כ. ופירש רש"י "ואי נמי ואי נמי - הוה אמר רב נחמן עלה משיגיע גט לידה מגורשת, פשטינן מינה דאדיבורא דידה סמיך, והימניה דהכי אמרה, ומסריה לידה בתורת הולכה" עכ"ל.

הנה רש"י מפרש בפשיטות, שכיון שאמר השליח הרי אני שליח הולכה, והבעל נתן בתורת שליח הולכה מתגרשת כשיגיע הגט לידה. דהרי הבעל עשאו שליח הולכה והשליח הסכים להיות שליח הולכה. ומדוע הוצרך

אור שמח

הלכות גירושין פרק ו הלכה ח

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "משך חכמה" על התורה

עם ביאור אור הבינה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' כא - תשפ"ה טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

שיטת הרמב"ם מקורה בשיטת הרי"ף

ואחרי התבונני ראיתי שדברי רבינו הם דברי הרי"ף בהלכות אות באות ז"ל¹⁴ (גיטין כח, ב בדפי הרי"ף), כיון שהגיע גט לידה מגורשת, דהא לא עקר ליה שליח לשליחותו, אלא מיעוטי הוא דמיעט בשליחותו. וראיתי לרבינו נסים (שם ד"ה המקבל) שכתב, דאי ק"ל אמאי מגורשת אף משהגיע גט לידה, דילמא בעל אדיבורא דידה סמיך, והוא אינו רוצה להיות שליח לקבלה, א"כ מי עשאו שליח, עיין שם שהביא פרש"י דכיון דניחא ליה בהולכה כש"כ דניחא ליה בקבלה, [וכפי הנראה העמים דברים אלו בהרי"ף], ואני שמעתי ולא אבין¹⁵, כיון דאמר שאינו רוצה בשליחות קבלה, איך שייך לומר דיסמוך אדיבורא דידה, אטו יאמר דברים שלא ניחא להשליח, הלא פרשתי לעיל באמרו שליח להולכה לא הוינא, כיון שאינו רוצה, תו הבעל אף אם בכ"מ אדיבורא דידה סמיך, על מה שאינו רוצה השליח, לא יהיב הבעל בעל כרחו, מה שאי אפשר, כש"כ כאן, שהוא אינו רוצה להיות שליח קבלה, איך הוה יהיב בעל במה שאינו רוצה, גם רש"י לא פירש רק על מה דאמר משהגיע גט לידו מגורשת, ע"ז הקשה הא אינו רוצה בשליחות קבלה יעו"ש בפרק האומנין (ב"מ עו, א)¹⁶, ודברי רבינו נסים צע"ג. אמנם רבינו קם אדעתא דבעל הלכות

לקבלה שמתוך, כיון שהגיע גט לידה מגורשת, שהרי לא עקר שליחות שאמרה, אלא גרע אותה, שהרי היא אומרת לקבלה והוא אומר לבעל להבאה בלבד, ולפרש"י (שם סג, א ד"ה אלא) שהכל בשליח הולכה מצד הבעל מיירי זה תמהון גדול¹³, שמאי עקר, כי עקר מאי הוי, הלא אטו נעשה שלוחה ממנה, הלא מן הבעל הוא נעשה שליח, וע"ז נתרצה, ואמר שליח להבאה אני. אולם רבינו מפרש הכל בשליח הבא מן האשה גופא, וכי עקר ואינו רוצה בשליחות שעשאתו האשה, והבעל ג"כ אינו עושה שליח להולכה, שלוחא דמאן קא הוי, ע"ז פירש רבינו שבכלל דברי האשה שעשאתו שליח לקבלה הוא נכלל ג"כ שליח הבאה, רק שהיא הוסיפה שיהא חל הגירושין ג"כ בקבלתו הגט, וזה מיעט, שאמר להבאה בלבד:

סיכום: אמר השליח לבעל, שליח הבאה אני, ואמר לו הבעל הא לך כמו שאמרה, והביא את הגט ואמרה לו שליח קבלה שמתוך, כיון שהגיע הגט לידה מגורשת. לפרש"י כיון שהבעל שלח אותו להולכה. ולפי הרמב"ם דאירי בשליח הבאה של האשה, הטעם הוא, שהרי לא עקר שליחות שאמרה, אלא גרע אותה, שהרי היא אומרת לקבלה, והוא אומר לבעל להבאה בלבד.

¹³ פירוש: אריכות דברי הרמב"ם אם היה סובר כרש"י הוא תמהון גדול, אבל לרש"י בעצמו הוא נפלא מאד.

¹⁴ ז"ל הרי"ף גיטין (כח, ב) [א. ה. גרסת הרי"ף בסוגיא יותר ברורה מגרסת רש"י] "איתמר. התקבל לי גיטי, ואשתו אמרה הבא לי גיטי, והוא אומר הא לך כמה שאמרה, אמר רב נחמן אמר רבה בר אבבה אפילו הגיע גט לידה אינה מגורשת, דהא עקריה שליח לשליחותיה לגמרי. אמר שליח, לקבלה הוינא, להולכה לא הוינא. הבא לי גיטי, ואשתו אמרה התקבל לי גיטי, והוא אומר הא לך כמה שאמרה, כיון שהגיע גט לידה מגורשת, דהא לא עקר ליה שליח לשליחותיה, אלא מעוטי הוא דמעיט בשליחותיה, וכן הלכתא". ע"כ. והר"ן תמה על הרי"ף, מדוע כשאשתו אמרה התקבל לי גיטי והוא אומר לבעל שאמרה הבא לי גיטי הוי גט כשיגיע הגט לידה, דלמא הבעל סומך על השליח שאמרה התקבל לי גיטי, ולכן הבעל לא ממנה אותו שליח הולכה, והשליח עקר שליחות האשה, שהרי אמר שרוצה להיות שליח הולכה ולא קבלה, ואיך תתגרש. ומתוך הר"ן, דאם ניחא לשליח להיות שליח הולכה שיחול הגט לאחר מכן, כל שכן שרוצה להיות שליח קבלה. וז"ל הר"ן "התקבל לי גיטי. כך אמרה האשה לשליח, והשליח אמר לבעל שאשתו אמרה הבא לי גיטי, והוא אומר הילך כמו שאמרה, כיון שהגיע גט

לידה הרי היא ודאי מגורשת. דמה נפשך, אי אדיבורא דידה קא סמיך בעל, הרי נתגרשה מיד שהגיע גט ליד השליח. ואי אדיבורא דידה קא סמיך, משהגיע גט לידה מיהת מגורשת. וליכא למימר דילמא אדיבורא דידה קא סמיך ולא עשאו שליח להולכה, ושליח קא עקר שליחות האשה, דאמר שליח להבאה הוינא לקבלה לא הוינא, דהא ליכא למימר הכי, דמאן דניחא ליה למטרח בהולכה, כ"ש דניחא ליה להיות שליח לקבלה, הלכך מה נפשך משיגיע גט לידה מגורשת" עכ"ל. אבל לאור המבואר לא קשה מדי, כמבואר לעיל. והר"ן העמים שיטת רש"י בתוך שיטת הרי"ף, וכבר מבואר שהיא שיטה אחרת.

¹⁵ פירוש: מאי קשיא ליה לר"ן, הא פשיטא שהבעל לא עושהו שליח קבלה, מאחר שהשליח אומר שאינו רוצה להיות שליח קבלה, ובהכרח שעושהו שליח הולכה, ולכן כשהגיע גט לידה מגורשת. ואינו דומה למה שפירש רש"י, ששם השליח לא עקר עצמו מלהיות שליח קבלה, מה שאין כן הכא לא רצה להיות שליח קבלה, והבעל אינו ממנהו בעל כורחו.

¹⁶ וז"ל רש"י בבבא מציעא (עו, ב ד"ה אלא התם) "ואי קשיא: הא אמרינן גביה איפכא, היכא דהיא אמרה התקבל והוא אמר לבעל אשתך אמרה הבא

אור שמח

הלכות גירושין פרק ו הלכה ח

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "משך חכמה" על התורה

עם ביאור אור הבינה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' כא - תשפ"ה טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

האשה שאמרה התקבל לי גיטי, והשליח אמר שאמרה הבא גטי, מדוע יש סברא שתתגרש בקבלת השליח, והרי אמר שרוצה להיות שליח הולכה

ולולא דמסתפינא הו"א דרבינו והרי"ף רבו לא סברי טעמא דרש"י¹⁷
- דכיון דרוצה שיהא שליח הולכה כש"כ שרוצה להיות שליח קבלה,
דזוטר טרחא - דלא נזכר זה בגמרא, והוא פלפול חוצי, ולא הוי שתיק
הגמרא מלפרשו, דאימור מנסיבות שונות רוצה דוקא בשליח הולכה,
או משום שאינו רוצה להביא עדים על שליחותו, או מטעמים אחרים
דניחא ליה בהא, משום דחייש שמא חזרה בה וכיו"ב, ובאמת אם
אמר שליח הבאה אני, אינו רוצה להעשות שליח קבלה. ואם תאמר,
הלא האשה עשאתו שליח לקבלה ולא להולכה, א"כ לא נכלל
שליחותו להולכה בכלל השליחות האשה, וא"כ לקבלה הוא אינו

רבו, דמפרש הסוגיא הכל מכח האשה, וקצת מורה ע"ז לשון הסוגיא,
אלא הכא משום דעקריה שליח לשליחותיה לגמרי הוא, דאמר ש"ק
הוינא להולכה לא הוינא, מורה זה דיש גוונא דעקר שליחותו רק לא
לגמרי, וזה באופן שאמר אשתך אמרה הבא לי גיטי, שרוצה להיות
שליח מכח האשה, רק באופן מועט, היינו שלא תהא חלה הגירושין
רק כשיגיע גט ליד האשה, ודו"ק:

סיכום: שיטת הרמב"ם, מקורה ברי"ף, שמפרש, שאם האשה
אמרה לו שיהיה שליח קבלה, והשליח אומר שרוצה להיות שליח
הולכה, לא עוקר לגמרי שליחותו. וכן מוכח לשון הגמ', דבאופן
ההפוך אמרו, "דעקר שליח לשליחותיה לגמרי", משמע שבאופן
הנ"ל לא עקר "לגמרי".

יסוד רש"י, וסוברים שאם השליח אומר שרוצה להיות שליח הולכה, באמת
אינו רוצה להיות שליח קבלה, ולא תתגרש כשיגיע הגט לידו, אפילו אם
הבעל סומך על דיבורה, וזה שאמר רב אשי שמתגרשת כשיגיע לידו זה רק
אם היה אומר כן רב נחמן, היינו אומרים שרב נחמן סובר ששליח לא
מתכוון לעקור שליחותו, אבל עכשיו שאמר רב נחמן שלא מתגרשת כשיגיע
לידה – באופן שאמרה הולך לי והשליח אמר קבלה – אפשר לומר שהטעם
הוא בגלל שהשליח עוקר שליחותה, ואז באמת גם באופן שאמרה התקבל
והשליח אומר הולכה, לא תתגרש רק כשיגיע הגט לידה.

אבל רש"י לא יכול לפרש כן, דאם נאמר שגם כאשר האשה אמרה התקבל
והשליח אומר הולך רצונו לעקור את השליחות, ולכן לא מתגרשת בקבלת
השליח, מדוע מתגרשת כשמגיע לידה הרי עקר השליחות, לכן רש"י וסיעתו
הוכרחו לחלק בין חזרה מקבלה לחזרה מהולכה. אבל לפי המבואר לעיל
דלפי הרי"ף והרמב"ם, גם כשעוקר השליח את השליחות הוא נשאר שליח
הולכה של האשה, שפיר אמר רב אשי, שאם הבעל סומך על דברי השליח,
תתגרש כשיגיע הגט לידה, דהשליח לא עקר לגמרי שליחותה, ונשאר להיות
ידו כידה, ולפי זה, כיון שרב נחמן לא אמר בפירוש בהתקבל גיטי
שמתגרשת כשיגיע הגט ליד השליח אפילו אם הבעל סומך על דיבורה לא
תתגרש כשיגיע הגט ליד השליח, כיון שהשליח לא רוצה להיות שליח
קבלה, ודברי רב אשי הם רק "אם" היה רב נחמן אומר כן, ולכן להלכה
פשוט שלעולם לא תתגרש כשיגיע הגט ליד השליח, אחרי שאמר שאינו
רוצה להיות שליח קבלה, ולכן הרי"ף והרמב"ם השמיטו הלכה זאת.

והוא אמר הילך כמה שאמרה, דאי הוה אמר עלה משיגיע גט לידו מגורשת
- הוה שמעינן דאדיבורא דידה סמך, ומסרו לו על מנת קבלה, ולא קשיא
לן הא שליח עקר לשליחותיה ולא נתרצה הוא בשליחות קבלה, איכא
למימר דאי הוה אמר רב נחמן הכי, הוה קמשמע לן דהאי לאו עקירה הוא,
דהא מתרצה להיות שליח להולכה - כל שכן דמתרצה בשליחות קבלה,
שהקבלה בכלל הולכה לענין הטורח" עכ"ל.

¹⁷ פירוש: דרש"י הוה קשיא ליה, מדוע אם אמרה לשליח התקבל לי גיטי
והשליח לא רצה להיות שליח קבלה, ואמר לבעל הולך לי גיטי, והבעל לא
סומך עליו, אלא על מה שאמרה, אמרינן שאם הגיע הגט ליד השליח
מגורשת כיון שהוא שליח קבלה, והרי השליח ביטל שליחות לקבלה, ואמר
שרוצה להיות שליח הולכה, לכן מחדש רש"י שדוקא אם אמרה שיהיה
שליח הולכה, שהגט לא חל מיד, והוא אומר שאמרה התקבל שרוצה שיחול
הגט מיד, אז אמרינן שעקר שליחותה, אבל אם הוא להפך, שהיא אמרה
שיהיה שליח קבלה והשליח רוצה להיות שליח הולכה, לא עקר את שליחות
הקבלה, דכל שכן הוא כו' זה שיטת רש"י. ולפי זה, באופן שהאשה אמרה
התקבל לי גיטי והשליח אמרה הולך לי גיטי, ונתן הבעל הגט ליד השליח
ומת, הוי גט ספק, דאם סומך על דיבורה מתגרשת מיד שיגיע הגט ליד
השליח, וכיון שהש"ס נשאר בבעיא אם סומך על דיבור השליח או על
דיבורא הוי גט מספק, ולכן הראשונים פסקו שבאופן זה הוי ספק גט, ויש
לתמוה טובא מדוע הרי"ף והרמב"ם לא הזכירו דבר זה.

אבל לאור המבואר בשיטת הרי"ף והרמב"ם, אפשר לומר שחולקים על כל

אור שמח

הלכות גירושין פרק ו הלכה ח

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "משך חכמה" על התורה

עם ביאור אור הבינה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' כא - תשפ"ה טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

אדעתיה איך חל הגירושין אח"כ, והשתא דאמרת בגוונא אחרנא, דאשתך אמרה הבא לי גיטי, שהוא אינו רוצה להיות שליח קבלה, רק הבאה נכלל בדבריה שיהא ידו כידה, אף על פי דהיא לא סלקא אדעתה שיהא חלות הגירושין כשיגיע לידה, זה לאו מידי, דחלות גירושין אינו תלוי בדעתה, שאף בע"כ מתגרשת, (והקפד) [והקפדה] בשליחות אינו, כמוש"ב לעיל, אבל בגוונא דאשתך אמרה התקבל לי גיטי, אם לא עקר שליחותו, בכ"ז אם אדיבורא ידידיה סמך, כיון דלא נתן הבעל על דעת שיהא חל גירושין אחרי זמן כשתגיע גט ליד האשה, אם כן לא חלה הגירושין, דחלות גירושין דעתו דבעל עיקר, ומרצונו ודעתו אתי חלות הגט, בינה זה.

האשה שאמרה התקבל לי גיטי, והשליח אמר שאמרה הבא גיטי, מדוע יש סברא שתתגרש בקבלת השליח, והרי אמר שרוצה להיות שליח הולכה – לרש"י כוונת השליח "אפילו" להולכה וכל שכן קבלה. לר"ף והרמב"ם היינו אומרים שלא עקר השליח את שליחותה.

האשה שאמרה התקבל לי גיטי והשליח אמר הבא לי גיטי ונתן ומת הבעל

ונמצא לפי שיטה זו שבארנו חדש רב אשי דבאשתך אמרה הבא לי גיטי לא מספקא לן כלל, ולא מתגרשת רק כשיגיע גט ליד האשה אף אם אדיבורא דידה סמך, כיון שהוא אינו רוצה להעשות שליח קבלה, גם הבעל לא יהיה אדעתו שתתגרש תיכף בקבלת השליח, מה דלא

רוצה, להובאה האשה אינה רוצה, ע"ז פירשו דלא עקר מה שאמרה, רק מיצט שליחותה, היינו שהבאה נכלל בקבלה שיהא ידו כידה, ואטו משום שחלות הגירושין יהיה לאחר זמן אינה רוצה שיקבל הגט לכל הפחות, אם רצונה להתגרש, [הרי הוא בעיני דומה כמו שנאמר ששט"ח מאוחרין שלא בדיעת המלוה יהיו פסולים, משום שגרע כחו, שלא ניחא ליה בהשט"ח, עיין ש"ך חו"מ סימן מ"ג ס"ק כ"ד]. ואם¹⁸ איננה רוצה בגירושין ודאי דניחא לה שיהיה הרצון תלוי בה, אבל השליח אינו רוצה להיות שליח קבלה. וזה שאמר רב אשי בשלמא א"א איפכא כו', ואר"נ כיון שהגיע גט לידו מגורשת, והוי קמ"ל רב נחמן דלא עקר שליח שליחותו, ודלא כסברתין¹⁹, אז הוית ידעית דאדיבורא דידה סמך [והעיקר כהגירסא בהאומנן א"ג משהגיע גט לידה מגורשת] א"נ לידה, פירוש בגוונא דהשתא²⁰, דאמר אשתך אמרה התקבל לי גיטי, אילו הוה אמר ר"נ משהגיע לידה מגורשת, הוית יליף דלא סבר דעקר לשליחותו, ודלא כסברתין, דאם תאמר כסברתין דעקר לשליחותיה, הלא אינו רוצה להבאה רק לקבלה, ומאן שויהא לשליח, האשה לא עשאתו, והבעל לא מצי לעשותו, אבל כיון דלא עקר, והוית אמרת משהגיע לידה מגורשת, אז שפיר ילפת דאדיבורא דידה סמך, דאי אדיבורא ידידיה סמך, הלא לא סליק אדעתיה רק שתהיה נתינתו ליד שליח תיכף לגירושין, וע"ז לא עשאתו, וכיון שאינה מתגרשת תיכף בקבלתו הלא ע"ז לא יהיב להשליח הבעל, ולהיות חלות הגירושין אח"כ זה לא סליק אדעתא דבעל כלל, שלחלות הגירושין בעינן דעתו של בעל, וכיון דלא סליק

¹⁸ פירוש: גם באופן שאינה רוצה להתגרש, בודאי ניחא לה שיהיה שליח הבאה, נמצא שבמינוי שליחות קבלה כלול גם שליח הבאה.

¹⁹ פירוש: אם היה אומר רב נחמן שכשיגיע הגט ליד השליח, תתגרש מיד, הינו אומרים שזה שהשליח אומר שרוצה להוליך ולא לקבל כדבריה, אין כוונתו לעקור שליחותה, אלא מעוניין להיות שליח הולכה אם הבעל רוצה, ואם הבעל רוצה שיהיה שליח קבלה כדבריה, לא עקר השליח שליחות הקבלה.

²⁰ פירוש: מה שאמר הש"ס "אי נמי לידה", אינו עולה על האופן של איפכא שהאשה שלחה אותו לקבלה והשליח אומר הולכה, דבאופן זה לפי הרי"ף והרמב"ם לא יתכן שתתגרש כשיגיע הגט לידה, דאז תתגרש מיד בקבלת השליח, ואמרינן שלא עקר שליחותו, או לא תתגרש כלל, כיון שאם השליח עקר שליחותו ולא רצה להיות שליח קבלה, והיא לא עשתה אותו שליח הולכה, לא תתגרש כלל אפילו שיגיע לידה, לכן בהכרח לפרש כוונת הש"ס

אור שמח

הלכות גירושין פרק ו הלכה ח

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "משך חכמה" על התורה

עם ביאור אור הבינה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' כא - תשפ"ה טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

הבאה כש"כ שליח קבלה, וכסברתו. אולם יש לומר דחזינן למאי דמשני הולכה אקבלה דתני משהגיע גט לידה מגורשת, אף על גב דהתם ודאי עקר לשליחותו, דאמר שליח קבלה הוינא להבאה לא הוינא, בכ"ז כיון דאיהו אמר ליה בהדיא הילך והשליח מקבל ודאי אדעת הולכה קא מכוון, ואדעת זה מקבלו מיד הבעל, כן כאן בקבלה אהולכה. אף על גב דהשליח אמר דלא בעי למיהוי שליח לקבלה, בכ"ז כיון דבעל אמר התקבל (לי גיטי) [לה] והוא מקבלו מיד הבעל, ודאי אדעת שליח לקבלה קא מקבלו, וכמו שמורה פשוט של הבעל, וכמו שהשליח יודע שהאמת שהאשה עשאתו שליח קבלה, אבל אם נימא אדיבורא דידה סמך, וסבור הבעל שאמרה האשה הבא לי גיטי, ואיך אמר התקבל, הרי אדם יודע שאין האיש עושה שליח קבלה, ע"כ התקבל והולך קאמר, וזה נכון, כן נראה לדעתי בשיטת רבינו ורבו הרי"ף ז"ל:

אם רצה לחזור יחזור: ה"ג שמע מינה דאדיבורא דידה - שליח סמך, כלומר תיפשוט מדקתני יחזור דאדיבורא דידה סמך, ואיהו א"ל אשתך אמרה הבא לי והא הימניה, והתקבל דקאמר ליה התקבל והולך קאמר, דהכי נמי אוקימנא לעיל, דאי אתמר דרב נחמן איפכא התקבל לי גיטי ואשתך אמרה הבא והוא אמר הילך כמה שאמרה, ואמר רב נחמן משיגיע גט לידה מגורשת הוה פשטינן מיניה דאדיבורא דשליח סמך: הכי השתא התם קאמר ליה הילך כמה שאמרה - הא דאמרן לעיל, דאי אתמר דרב נחמן איפכא, כי הא דהכא התקבל לי גיטי ואשתך אמרה הבא לי גיטי והוא אמר הילך כמה שאמרה והוה אמר רב נחמן דכשיגיע גט לידה הוא דהויא מגורשת, הוה פשטינן מיניה דאדיבורא דידה סמך דהא קאמר ליה הילך כמה שאמרה, וכיון דלא מיגרשה בקבלה דהאי, איכא למיפשט מינה בעיין דהשוכר דאיבעיא לן בכי האי גוונא דהאי כמה שאמרה דקאמר ה"ק לה מהימנת לי דהכי קאמרה ובתורת הולכה יחיה ניהליה: הכא - דקאמר ליה זכי והתקבל: מי קאמר ליה הילך כמה שאמרה - דתיפשוט בעיין דהשוכר מינה הא דקתני הכא יחזור, משום דכיון דאמר ליה שליח להולכה עשאתני אשתך ואיהו א"ל התקבל אדם יודע שאין עושה שליח לקבלה והתקבל והולך קאמר, אבל אי אמר לו הילך כמה שאמרה, אימא לך דאדיבורא דידה סמך ולא הימניה, ובדעתה תלה, ואם רצה לחזור לא יחזור דתרווייהו שליח לקבלה שוניהו" עכ"ל.

ניחא להשליח, ולכן האלפסי ורבינו לא הזכירו בעיא זו כלל, וסתמו, כיון שהגיע גט לידה מתגרשת, הא אם מת הבעל טרם הגיע גט לידה אינה חולצת, והגט בטל, ושפיר מתייבמת. ועיין לחם משנה, ולדעתי ברור כדכתיבנא:

האשה שאמרה התקבל לי גיטי והשליח אמר הבא לי גיטי, ונתן ומת הבעל, לפי שיטת רש"י הוי ספק גט, כיון דאולי סומך על האשה והווי גט מיד שקבל השליח, דלא ביטל שליחות הקבלה, ולפי הרי"ף והרמב"ם לא הוי גט דביטל דברי האשה.

מה הדין כשהבעל אומר לו הילך כמו שאמרה

והא דאמרינן²¹ (גיטין סג, א) אי קבלה אהולכה מכי מטא גיטא לידה לאלתר ליהוי גיטא, ש"מ דאדיבורא דידה סמך, מוכח דאי אדיבורא דידה סמך אף על גב דהשליח אמר שליח להבאה אני, בכ"ז מכי מטא גיטא ליד השליח מגורשת, צ"ל דהך שקלא וטריא שלא אליבא שנויא דרב אשי, ודחוק, ומוכרח מזה שיטת רש"י, דכיון דרוצה להיות שליח

²¹ ז"ל הגמ' (גיטין סג, א) "ת"ש: הבא לי גיטי ואשתך אמרה התקבל לי גיטי, התקבל לי גיטי ואשתך אמרה הבא לי גיטי, והוא אמר הולך ותן לה זכי לה והתקבל לה, רצה לחזור - יחזור, משהגיע גט לידה - מגורשת; מאי לאו קבלה אקבלה, והולכה אהולכה! לא, קבלה אהולכה, והולכה אקבלה. אי קבלה אהולכה, מכי מטי גיטא לידה לאלתר ליהוי גיטא, שמעת מינה דאדיבורא דידה קא סמך! הכי השתא, התם קאמר ליה הילך כמה שאמרה, הכא מי קאמר ליה הילך כמה שאמרה."

וז"ל רש"י "מאי לאו קבלה אקבלה והולכה אהולכה - זכי והתקבל דקתני, קאי אאשתך אמרה התקבל. והולך ותן לה דקתני, קאי אאשתך אמרה הבא. וקתני בתרווייהו משיגיע גט לידה מגורשת, ותיובתא דרב נחמן מקבלה אקבלה, דקתני הבא לי גיטי ואשתך אמרה התקבל, והוא אומר התקבל, דבהדיא יחיה ניהליה בתורת קבלה, ובעל לאו בר הכי הוא, ואיהי נמי לא שותיה, וקתני דהוי מיהא שליח להולכה דכיון שנתן עיניו לגרשה כו' כדלעיל, וכ"ש היכא דאמר לו הילך כמה שאמרה דאיכא למימר לאו אדיבוריה סמך אלא בדעתה תלה, ושויה נמי שליח להולכה: לא קבלה - דקתני, זכי לה והתקבל לה, קאי אהולכה, אאשתך אמרה הבא לי דאיהי נמי שליח לקבלה שותיה שהרי אמרה לו התקבל, ולקמיה פריך אם רצה לחזור אמאי יחזור: והולכה - דקתני הולך ותן לה, אאשתך אמרה התקבל: מכי מטי גט לידה - דשליח תיגרש, דהא תרווייהו שליח לקבלה שויה, ואמאי

אור שמח

הלכות גירושין פרק ו הלכה ח

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "משך חכמה" על התורה

עם ביאור אור הבינה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' כא - תשפ"ה טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

ביאור הסוגיא דגיטין אתי שפיר רק לרמב"ם

יהיה איך שיהיה בזה, אבל זאת נראה דלשיטת רבינו אתי שפיר מה דמתיב²² (גיטין שם) מהאומר התקבל גט זה לאשתי כו', הא בעל לאו בר שויא שליח לקבלה הוא, אלא אמרינן כיון שנתן עיניו לגרשה מימר אמר תיגרש כל היכי דמגרשה כו', והנה לשינויא דרב אשי לעיל צ"ע הקושיא²³, דכאן החסרון הוא מצד השליח, שאינו רוצה להעשות שליח הבאה [ועיין חידושי רשב"א ומשל"מ שדרכיהם שונים, עיין שם והבין]. ולפי פירושנו אתי שפיר, דשיטת רבינו דהוא אינו רוצה להעשות שליח הבאה, והבעל אינו עושה אותו לשליח מצדו כלל, כי קא"ל הילך כמו שאמרה היא, אישתכח דעל דעת לקבל הגט שיהא ידו כיד האשה בלא חלות הגירושין תיכף זה לא רצה השליח, וכי מקבל בלא שליחות הבעל כלל, והיא לא עשאתו שליח קבלה כלל, אשתכח דאז לא היה ידו של שליח כידה, שהיא לא עשאתו שיהא נגמר ענין הגירושין תיכף, וכיון דבעת קבלה לא היה שלוחה, הוי כטלי גיטך מע"ג קרקע, ולא מטי לידה מיד הבעל כלל, אבל כאן דפריך דהוי שליח להולכה מצד הבעל, כיון דנתן עיניו לגרשה, אילו הוה ידע ששליח קבלה לא מצי משוי רק שליח הולכה,

טעמא דרב נחמן משום דמעיכא עקריה שליח לשליחותיה שפיר מיתרצה בהכי כדתרצינן, דטעמא דמתניתין משום דהתקבל והולך קאמר ומתחילה נעשה שלוחו, ולא איצטריכא למינקט הכא טעי אלא אליבא דלישנא קמא, דקא סלקא דעתין טעמא דרב משום דאדיבורא ידידיה סמך הוא" עכ"ל.²³ פירוש: מה שכתב רש"י שגם לרב אשי יש לתרץ כו' [מובא בהערה לעיל], הוא תמוה, שאין זה קושיא ותירוצו, אלא הקושיא מעיקרא לא קשיא דמה עניין הא דרב נחמן שהשליח עקר שליחותו, לבעל ששולח שליח ודוחק גדול לומר שהש"ס מקשה רק לפי ההוה אמינא, וגם רש"י מפרש שהש"ס שואל גם לרב אשי, וזה תמוה מאד. אבל לפי שיטת הרמב"ם אתי שפיר, דנתבאר דהטעם דלא הוי גט, אע"פ שלבסוף הביא לאשה כיון שהבעל לא עשה אותו שליח הולכה, והשליח לא רצה להיות שליח הבאה, והוי טלי גיטך מעל גבי קרקע. אבל כאן מוכח, שכשבעל אומר לקבלה, כונתו גם להולכה אם לא יועיל קבלה, אם כן גם בדין רב אשי, עושהו שליח הולכה, וכיון שלבסוף הולך את הגט, הסכים להיות שליח הולכה של הבעל, ומדוע אינה מגורשת, ועל זה מתרץ הש"ס, דדוקא כאן שהבעל שולח, אז סובר שאם לא יועיל קבלה יהיה הולכה, אבל בדין רב אשי טועה, וסובר ששלחה שליח קבלה, לכן אינו עושהו שליח הולכה.

סיכום: אפילו באופן שהשליח עוקר שליחות האשה, מכל מקום, אם הבעל אומר לו הילך כמו שאמרה, והשליח מקבל הגט, מוכח שחזר בו ממה שביטל שליחות האשה.

ראיה ששליח שביטל שליחותו וחזר בו מהני

ולפי שיטה זו מתבאר דביטול השליח לשליחותו לא מהני, דכאן אמר שליח להבאה הוינא לשליח קבלה לא הוינא, וכדפרישית, והדר ביה ממה שעשאתו האשה שליח לקבלה, בכ"ז כי אמר הבעל (המקבל) [התקבל] אם אדיבורא דידה סמך ובתורת קבלה אמר, והשליח מקבל על דעת קבלה קא פריך דמכי מטא גיטא לידיה תתגרש, הרי דלא איכפת לן מה דאמר השליח באמצע, כיון שלבסוף נתרצה, ולא חייש לביטול שליחות כלל, ודו"ק:

סיכום: ממה שמוכח בגמ', שאם ביטל שליחותו, והבעל אומר לו הילך כמו שאמרה הוי גט, מוכח שחזרת השליח לא מהני.

²² ז"ל הגמ' בגיטין (סג, א) "א"ר הונא בר חייא, תא שמע: האומר התקבל גט זה לאשתי או הולך גט זה לאשתי, רצה לחזור - יחזור; טעמא דרצה, הא לא רצה הוי גט, ואמאי, הא בעל לאו בר שויא שליח לקבלה הוא! אלא אמרינן: כיון שנתן עיניו לגרשה, מימר אמר תיגרש כל היכי דמגרשה, הכא נמי כיון שנתן עיניו לגרשה, מימר אמר תיגרש כל היכי דמגרשה! הכי השתא, התם אדם יודע שאין שליחות לקבלה, וגמר ונתן לשם הולכה, הכא טעי" ע"כ.

וז"ל רש"י "ת"ש - תיובתא לרב נחמן: טעמא דרצה לחזור הא לא רצה - ואמטייה לידה מגורשת: אמאי, והא בעל לאו בר שויא שליח לקבלה הוא - ואיהו בתורת קבלה יתביה: אלא - על כרחיך משום דאמרי' אף על גב דלא יתביה אלא בתורת קבלה, כיון דאמטייה לידה מיגרשה, משום דכיון שנתן עיניו לגרשה, לכי מתיידע ליה דלא מצי לשוייה שליח לקבלה, ניחא ליה דליהוי שליח להולכה: והכא - גבי מילתיה דרב נחמן נמי, אף על גב דההיא שעתא לא נעשה שליח להולכה, מיהו לכי מימליך ואמטייה, מינח ניחא ליה לבעל, והוי שלוחו להולכה: וגמר ונתן לשם הולכה - והתקבל דקאמר ליה התקבל והולך קאמר, ולא טעמא כדקאמרת הוא דהיכא דשני ניהוי שליחות: אבל הכא טעי - בעל, כסבור שהיא עשאתו שליח לקבלה, דסמך אדיבוריה, ולא יתביה ניהליה אלא לשם קבלה. ולרב אשי נמי דאוקי

אור שמח

הלכות גירושין פרק ו הלכה ח

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "משך חכמה" על התורה

עם ביאור אור הבינה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' כא - תשפ"ה טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

סיכום: הש"ס מקשה על רב נחמן – באומר אשתך אמרה התקבל, והיא אמרה לו הולך, שאינו גט אפילו כשיגיע לידה – מהא דהאומר התקבל לה, דכוונת הבעל גם להולך. ולרש"י ל"ק מידי, דהשליח עקר שליחותו, אבל לרמב"ם אתי שפיר, דהבעל עשהו שליח הולכה. ולפי זה יש ראייה ששליח שביטל שליחותו – שהאשה עשאתו שליח הבאה וביטל, וחזר בו, שהביא לה – אינו צריך מינוי חדש.

ראיה מהירושלמי לדין ביטל השליח שליחותו

אמנם שמעתי שמחברים שונים בזמנינו התפארו כי ירושלמי אחד מבואר דביטל השליח לשליחותו מהני, וזה בריש פרק התקבל (גיטין פ"ו ה"א), בכל אתר את אמר התקבל כזכה, הכא את אמר התקבל כהילך, שנייא היא שזכין לאדם שלא בפניו. התיב ר"ש, הגע עצמך שהיא צוחה להתגרש, אני אומר שמא חזרה בה, הא תנינן היא עצמה מביאה גיטה, חש לומר שמא חזרה בה כו'.²⁵ והנה הך משנה מוקמינן בבבלי סוף פרק המביא שני (שם כד, א),²⁶ שאמר לה הוי שליח

א"כ כאן דאמר שליח לקבלה הוינא כו', אילו הוה ידע דהאשה לא עשאתו ש"ק הוה משוי לו הבעל שליח הולכה מצדו, לכן כי חזר ואמטי לה הגט הרי ניחא להשליח בהולכתו הגט, אף על גב דמעיקרא הוי חוזר משליחותיה להולכה, כי חזר ונתרצה הלא צריך להועיל שליחותו להולכה, דכיון שנתן הבעל עיניו לגרשה ניחא ליה שיהא שליח מצדו, ומשני התם אדם יודע כו', ומסיק אדעתיה התקבל והילך, הכא מטעי טעי, לכן אינו מכוון לעשותו שליח מצדו כלל, רק שיהא שליח של האשה, בין אם אדיבורא ידיה סמך בין אדיבורא ידיה סמך, וזה נכון וישר. ועכ"פ²⁴ מוכח דבלא הטעות, אף על גב דהשליח אינו רוצה מעיקרא להיות שליח להולכה, בכ"ז כי חזר ונתרצה ואמטי גיטא לידה מהני אם עשאו הבעל שליח הולכה, ורק משום דקא טעי והבעל סבור שהוא שליח האשה, ולא אסיק אדעתו לעשותו שליח מצדו כלל, וזה רק לפום שיטת רבינו בשליח הבאה כמו שבארתי, ודו"ק:

²⁴ פירוש: עכשיו חוזר רבינו לפשוט את השאלה העקרית, שעל זה הביא את כל הסוגיא, האם שליח שחזר בו להיות שליח, ושוב נתרצה, האם צריך מינוי חדש מהבעל. דהנה לפי המבואר, לפי הקושיא, הש"ס סובר שאם הבעל לא היה טועה, וממנהו שליח הולכה, היתה מתגרשת כשיגיע גט לידה, אע"פ שהשליח אמר שאינו רוצה להיות שליח הבאה, וכמו כן אינו רוצה להיות שליח הולכה של הבעל, והבעל מינהו שליח, אלא שלאחר מכן נתרצה להביא לאשה, הרי זה ממש כשליח שביטל שליחותו וחזר בו, שהרי האשה מינתה אותו שליח הבאה, והשליח חזר בו, ושוב הסכים להיות שליח הולכה של הבעל, והש"ס סובר שהיה ראוי להיות גט, שמע מינא ששליח שחזר בו אינו צריך מינוי חדש. וכל זה דוקא לשיטת הרמב"ם בביאור הסוגיא, אבל לפירוש רש"י מעולם לא היה ממונה שליח הבאה, אלא הבעל נתן לו להיות שליח הולכה, ומעולם לא ביטל שליחותו, שהרי הביא לאשה את הגט.

²⁵ ומתוך הירושלמי: "תמן היא חבה לעצמה. ברם הכא חוב לה". ובביאור הירושלמי מבאר הפני משה וז"ל "בכל אתר את אמר התקבל כזכה. דאע"ג דבהולך פליגי תנאי בפ"ק אי כזכה דמי או לא, בהתקבל כ"ע מודו דכזכה דמי, והכא את אמר התקבל כהולך, דקתני בשניהם אם רצה לחזור יחזור: שנייה היא. הכא שזכין לו לאדם שלא בפניו, אבל אין חבין אלא בפניו וגט חוב הוא לה ולפיכך אפי' בהתקבל יחזור: הגע עצמך שהיתה צווחת

להתגרש. ואינו חוב לה, ומתני' סתמא קתני: ומשני אני אומר שמא חזרה בה. ואינה רוצה להתגרש: הא תנינן. סוף פרק ב' האשה עצמה מביאה את גיטה, ומוקמינן התם בדשוויה הבעל שליח להולכה עד דמטיא להתם, והכא נמי ניחוש לומר שמא חזרה בה אחר שקיבלתו מהבעל וגיטא לא הויא עד דאתייה להתם: תמן. שאני התם, שהיא חבה לעצמה מתחילה מדעתה וקיבלה הגט, ולפיכך אין אנו חוששין שמא חזרה קודם שתבא לב"ד ותאמר בפ"נ ובפ"נ, אבל הכא שלא מדעתה הוא בשעה שאמר הבעל לשליח התקבל וחוב הוא לה" עכ"ל הפני משה. הנה מבואר בירושלמי, שאם היינו חוששין שחזרה משליחות להולכה, אע"פ שחזרה בה והביאה את הגט הגט פסול, דבעינן מינוי שליחות מחדש.

²⁶ דתנן (גיטין כג, ב) "האשה עצמה מביאה את גיטה, ובלבד שהיא צריכה לומר בפני נכתב ובפני נחתם" ע"כ. ובגמ' (שם, כד, א) גרסינן, "האשה עצמה מביאה וכו'. אשה מכי מטי גיטה לידה איגרשה לה! אמר רב הונא: באומר לא תגרשי בו אלא בפני ב"ד פלוני. סוף סוף כי מטיא התם איגרשה בה! אלא אמר רב הונא בר מנחם משמיה דרב אחא בריה דרב איקא: דאמר לה כי מטית התם אתנחיה אארעא ושקליה. אי הכי, הוה ליה טלי גיטך מעל גבי קרקע, ואמר רבא: טלי גיטך מעל גבי קרקע - לא אמר כלום! אלא, דאמר לה: הוי שליח להולכה עד דמטית התם, וכי מטית התם הוי שליח לקבלה וקבלי את גיטך. והא לא חזרה שליחות אצל הבעל! דאמר לה: הוי

אור שמח

הלכות גירושין פרק ו הלכה ח

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "משך חכמה" על התורה

עם ביאור אור הבינה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' כא - תשפ"ה טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

וראב"ד פירש דלא מהימנא לאמר בפני נכתב כו', כיון שנגמר פעולת הגירושין טרם שאמרה בפ"נ ובפ"נ, וכמו שביאר הריב"ש בתשובותיו (סימן שפ"ה), ולכך כי משני בתלמודין לא תתגרשו בו אלא בב"ד פלוני, פריך סוף סוף מציא התם איתגרשה לה. אבל שיטת הירושלמי דבהא לא נחית כלל, רק קושייתו, דהגע עצמך שהוציאה גט ברומי והיתה נאמנת, שבאותה מדינה מצויין עדים לקיימה, וכבר היה לה היתר להנשא שם וניסת, ואחר כך תבוא לארץ ישראל, תצריכנה לאמר בפ"נ ובפ"נ, כיון שכבר היה לה היתר להנשא, וזה שפריך שם (גיטין פ"ב ה"ז) הגע עצמך שעשת עשר שנים ברומי וניסת, אמר ר' יוחנן מתניתין בשאומר לה אל תתגרשי אלא במקום פלוני, הרי דחלות הגירושין לא יחול רק בארץ ישראל, ולא דרך תנאי, רק כאומר, לא תתגרשי בו אלא אחר זמן פלוני, והקבלה הקודמת לא היה מועיל, רק שלא יהא אחר זה כטלי גיטך מע"ג קרקע, וקרינן בה ונתן בידה, וכגדר שליח הבאה לשיטת רבינו, וכבר ביאר זה רבינו באורך בפ"ט הלכה ה', ראה שם דברי נועם²⁷, וכיון דחלות

ובטל השליחות קודם שתחזור: שוי - אינש אחרינא שליח לקבלה דהשתא לא פסק שליחותה מינה וראויה לחזור: הניחא למ"ד כו' - לקמן בפרק התקבל (סג, ב) וטעמיהו מפרשי הכא בסמוך: טעמא מאי - תירוצא הוא טעמא מאי אמרי' אין אשה עושה שליח לקבל גיטה מיד שליח בעלה: משום בזיון דבעל - דסבור מבזה אותי שאין היא עצמה מקבלתו הלכך לא ניחא ליה שיהא שלוחו מוסר לשלוחה ואי מסר לא הוי גיטא דלאו להכי שדרוהו להאי דבשלמא מיד הבעל עצמו כיון דאיהו גופיה מסר לשליח אשתו הא קא חזינן דלא קפיד אבל כל כמה דלא חזינן אמרי' קפיד: הכא בעל לא קפיד - שהרי כן צוה לה: ומשום חצרה הבאה לאחר מכאן - דמיינן להדי ששזוק גט לחצר חברו ואחר כך קנתה היא החצר הרי הוא עושה את החצר שליח להוליך והיא כשקנתה עשאתו שליח לקבלה ואתי לאכשורי מההיא טעמא ושא לא כדן הוא דחצר לאו משום שליחות אתרבי אלא משום ידה וההיא שעתא דנתנה לאו ידה הוא: שוי שליח - אחרינא להולכה כדי שתהא שליחותה חוזרת אצל הבעל ולאחר זמן קבלי גיטיך מיניה ושליח שעשה שליח אמרינן בכל הגט (לקמן כט, ב) שהשליח הראשון עושה את השני בבית דין ואומר לפניו בפני נכתב ובפני נחתם" עכ"ל רש"י.

²⁷ ז"ל הרמב"ם (גירושין ט, ה) "ומה בין המגרש על תנאי, לזה שקבע זמן לגירושין או תלאן במעשה. שהמגרש על תנאי, יש שם גירושין, ואינן גומרין עד שיתקיים התנאי, לפיכך כשיתקיים התנאי נתגרשה אם היה הגט

להולכה עד דמטית התם, וכי מטית התם שוי שליח להולכה כו', הרי דאף על גב דאיננה אלא שליח הולכה, בכ"ז אם חזרה וביטלה שליחותה, אף על פי דאמטי אחר כך תו בטלה לשליחותה.

סיכום: יש אחרונים שהביאו ראיה מהירושלמי, שאומר, שאשה שהביאה גטה בתורת שליחות להולכה, הוי גט, כיון שלא חוששין שחזרה בה, מבואר, שאם היינו חוששים שחזרה בה משליחותה, אפילו שלבסוף חזרה בה והביאה הגט, פסול. מוכח, ששליח שביטל שליחותו, אינו נעשה שוב שליח.

דוחה הראיה מהירושלמי

והנה אם היה שיטת הירושלמי כשיטת הבבלי היה ראיה גדולה, אבל המעיין תמן יראה כי הגמרא דילן פריך (שם) מצי מטא גיטא לידה איתגרשה לה, ורבו שם הפירושים, רש"י ורבינו (גירושין ז, כד) פירשו דכבר איתגרשה, ואינה צריכה לומר בפני נכתב ובפני נחתם,

שליח להולכה עד דמטית התם, וכי מטית התם שוי שליח לקבלה. הניחא למ"ד: אשה עושה שליח לקבל גיטה מיד שליח בעלה, אלא למ"ד: אין האשה עושה שליח לקבל גיטה מיד שליח בעלה, מאי איכא למימר? טעמא מאי - משום דאיכא בזיון דבעל, והכא בעל לא קפיד. הניחא למ"ד: משום בזיון דבעל, אלא למ"ד: משום חצרה הבאה לאחר מיכן, מאי איכא למימר? דאמר לה: הוי שליח להולכה עד דמטית התם, וכי מטית התם שוי שליח להולכה וקבלי את גיטך מיניה. ואיבעית אימא, דאמר לה: הוי שליח להולכה עד דמטית התם, וכי מטית התם אימר קמי בי דינא בפני נכתב ובפני נחתם, ומשוי בי דינא שליח וליתבוה ניהליך". ע"כ.

ופירש רש"י וז"ל "מצי מטא גט לידה - במקום שקבלתו במדינת הים: איגרשה לה - ואי בעיא למיקליה לגט מגורשת היא ואינה צריכה להביאו בפנינו אלא לראיה בעלמא ולמה לה לומר בפני נכתב הא לאו שליח היא: סוף סוף כי מציא להתם איגרשה לה - ע"י קבלה ראשונה דתנאה בעלמא הוה דלא תתגרש עד אותו מקום והרי נתקיים התנאי ולא שליח היא: אתנחיה אארעא - דהויא שליח להולכה עד התם ובמאי דשקלא ליה תו מארעא הוא דמגרשה: הא דרבא - לקמן (עח, א): לא אמר כלום - דבעינן ונתן: וכי מטית התם הוי - את גופיך שליח דידך לקבלה וקבלי מידך: והא לא חזרה שליחות אצל הבעל - שליח לא מיקרי אלא המשתלח מזה לזה שראוי לחזור אצל שולחו ולומר עשיתי שליחותך לחברך וזו אינה ראויה לחזור שהרי לא נשתלחה אלא לעצמה ואח"כ נעשית היא בעל המעשה

אור שמח

הלכות גירושין פרק ו הלכה ח

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "משך חכמה" על התורה

עם ביאור אור הבינה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' כא - תשפ"ה טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

סיכום: אין ראייה מהירושלמי, כיון דסובר בדין אשה שהביאה גטה דצריכה לומר בפנו"נ, דאיירי שהיא שליח הבאה של עצמה ולא של הבעל, ובקבלת הגט מידו לא יהיה טלי גיטך מע"ג קרקע אפילו שחלות הגט לאחר זמן במקום אחר. וכשבטלה שליחותה, כבר פקעה שייכות הבעל לנתינת הגט לאשה, והוי טלי גיטך מע"ג קרקע, ואינו דומה לשליח הולכה של הבעל, שהגט בידו, וכשחזר בו ידו כיד הבעל ונותן לאשה מיד הבעל.

הטעם ששליח הולכה שנעשה שליח קבלה הוי גט

ואין להביא ראייה מדברי רבינו (פרק ו) הלכה י"ג²⁹, הבעל ששלח גט לאשתו, בא שליח ליתנו לה, ולא נטלתו, אלא כו' יהיה גט זה כו' הרי את שליח לקבלו, הרי"ז מגורשת בספק עד שיגיע גט לידה, ומשיגיע הגט לידה תתגרש ודאי. ולכאורה אם נימא דשליחות שאינה חוזרת לא מהני, הרי כבר ביטלה השליחות להולכה, ונעתק משליחותו להולכה, ותו אף כי הגיע מיד שליח לידה לא תתגרש בו [וכן תמה

גירושין בא בארץ ישראל, והגט נכתב ונחתם במדינת הים, בזה צריכה לומר בפ"נ ובפ"נ, אבל לא נחית כלל שתהיה שליח מצדו כלל. ולכך אמר, וניחוש שמא חזרה בה, שלכך לא הוי טלי גיטך מע"ג קרקע, משום שנותן לה לתורת גירושין אחר שלשים יום, וכי ניחוש שחזרה בקבלת הגט ובטלה מה שיהא הגט נגמר כריתותו לאחר שלשים יום, ואינה מעכבתו שיהא לגירושין אחר שלשים יום, הרי הוי טלי גיטך מע"ג קרקע. שכיון שביטלה ענין קבלת הגט לשם גירושין, שעדיין לא נגמר כריתותו, אף שלקבלת הגט אינו צריך דעתה כלל, כיון שלא נגמר ענין הגירושין, וכי מניחו ברה"ר וכי"ב אינה מגורשת, רק במה שיגיע הזמן מניחתו ברשותה²⁸, ולא הוי טלי גיטך מע"ג קרקע, כיון שנמשך מהנתינה מידו לידה, וכי בטלה, תלך תוך כדי כך ענין הגט, וחזרה בו, הרי הנתינה מידו לידה אינו מתיחס אל זמן חלות הגירושין, וכי בא זמן חלות הגירושין, הוי טלי גיטך מע"ג קרקע, ודו"ק:

לבבלי שמפרש שהבעל עושה אותה שליח הבאה להביא לשליח אחר שיתן לה שיהיה ידו כיד הבעל, ולכן כשחוזרת בה, הוא דומה לשליח הולכה שביטל שליחותו וחזר בו, מה שאין כן הכא, ביטול שליחותה מפקיע את השייכות של נתינת הבעל לידה, והוי טלי גיטך מעל גבי קרקע.

²⁸ פירוש: אם הוה אמרין דתתגרש לאחר שלושים אפילו אין הגט בידה לאחר שלושים, דהיינו כשעושה תנאי, כמבואר ברמב"ם הנ"ל, באופן זה כבר נגמרה קבלת הגט מיד הבעל לידה, ולא הוי לעולם אחרי זה טלי גיטך מעל קרקע, דכבר הבעל נתן הגט בידה לגמרי, אלא שהגט צריך להיות בעולם לקיום התנאי, כמבואר כל זה בלשון הרמב"ם לעיל, אבל כיון שבאופן דידן, חייב הגט להיות בשעת חלות הגט ברשותה, אם כן, נתינת הבעל לידה לא נגמרה, אלא התחילה בשעת נתינה ונגמרת בשעת חלות הגט, אלא שהכל נחשב כנתינה אחת ארוכה, ומתחלת נתינת הבעל לאשה בשעת קבלתה מידו, ונגמר בשעת חלות הגט, ולכן אם הפקיעה עצמה בטלה נתינת הבעל לידה, והוי טלי גיטך מעל גבי קרקע. וכל זה נלמד מעומק לשון הרמב"ם המובא לעיל.

²⁹ ז"ל הרמב"ם (גירושין ו, יג) "הבעל ששלח גט לאשתו, בא שליח ליתנו לה, לא נטלתו, אלא אמרה לו בפני עדים יהיה לי גט זה פקדון אצלך, או שאמרה לו הרי את שליח לקבלו לי, הרי זו מגורשת בספק עד שיגיע גט לידה, ומשיגיע גט לידה תתגרש ודאי" עכ"ל.

קיים, אף על פי שאינו ברשותה, ואינה צריכה לחזור וליטלו, או להיותו ברשותה אחר שנתקיים התנאי, שהרי הגיע לידה תחלה בתורת גירושין, ואם נשאת קודם שיתקיים התנאי לא תצא כמו שבארנו. אבל התולה גירושין בזמן או במעשה, לא הגיע גט לידה בתורת גירושין אלא בתורת פקדון עד הזמן שקבע או עד שתעשה המעשה, לפיכך כשיגיע הזמן צריכה להיות הגט ברשותה, או תחזור ותטלנו, או שיהיה במקום שיחזרה אותו בו, אף על פי שאינו רשותה כמו שבארנו, ואחר כך תתגרש בו, ואם נשאת קודם שיגיע הזמן שקבע או קודם שתעשה המעשה שתלה בו הגירושין תצא והולד ממזר, שעדיין היא אשת איש גמורה ואין כאן שם גירושין" עכ"ל. וכוונת רבינו, דגם לרמב"ם, באופן שנותן לה בתורת פקדון, לא הוי טלי גיטך מעל גבי קרקע כיון שנותן לה מידו לידה בתורת גירושין, כדי שיהיה חלות גירושין לאחר שלושים יום, לכן נתינת הבעל לידה הוי נתינת גט, אפילו שחלות הגירושין יהיה לאחר זמן, ולכן, אם מבטלת שליחותה, פקעה השייכות של נתינת הבעל לידה, שכיון שהיא אינה שליח הולכה של הבעל לתת לעצמה לאחר זמן או לעשות שליח, אלא היא שליח הבאה של עצמה, לכן כדי שלא יהיה טלי גיטך מעל גבי קרקע, בהכרח שיהיה נתינת הגט מיד הבעל לידה לשם חלות גירושין לאחר זמן, ואם הפקיעה את נתינת הגט הראשונה מיד הבעל, אפילו אם תחזור ותביא עם הגט למקום פלוני, לא יהיה גט, דבטלה קבלתה, והוי טלי גיטך מעל גבי קרקע. וכן אינו דומה

אור שמח

הלכות גירושין פרק ו הלכה ח

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "משך חכמה" על התורה

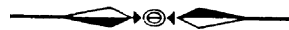
עם ביאור אור הבינה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' כא - תשפ"ה טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

להעשות שליח קבלה, ועיין פרק השולח (גיטין לד, א) לקיומי תנאו קא בעי, וזה ברור:

סיכום: שליח הולכה שעשאתו האשה שליח קבלה, ספק מגורשת, דלא חזרה שליחות לבעל, ומ"מ, אם קבלה הגט מגורשת. ותמוה, הא לא קבלה מהבעל, ולא משלוcho. ולכאורה ראייה ששליח שחזר בו, יכול לחזור מביטולו. אבל באמת, אין ראייה, דאנן סהדי, שאם השליח היה יודע שאם יהיה שליח קבלה של האשה הוא מבטל את שליחות ההולכה, ולא תוכל להתגרש בו לעולם, לא היה עוקר שליחותו מהבעל.

הט"ז (א"ע סימן קמ"א סק"ב)³⁰ ועל כרחין דשליחות להולכה אם ביטל השליח את שליחותו לא מהני ולא איכפת לן, אם חזר ונתרצה אחר כך הויא שליח מעליא, דאין מזה ראייה³¹, דחזרתו לא היה רק ע"פ האשה, שסבורה שמתגרשת על ידו, הא אילו ידע שאינו נעשה שליח קבלה אחרי שאיהו בעצמו הוה שלוחו של בעל להולכה, ודאי דלא הוה (עיקר) [עוקר] שליחותו, לכן הוי אומדנא דמוכח, דעל דעת שהאשה אינה עושה שליח לקבלה מי שהוא בעצמו שליח להולכה ודאי לא ביטל שליחותו, ועדיפא טפי מהך דאמר פרק כל הגט (דף כט, ב), מי קא"ל אבא מניומי ולא את, פירוש דבאופן שידע לה, ניחא לה שיהיה שליח, כש"כ כאן דהאשה הטעתו, וסבור שהוא יכול

עכ"פ עקריה לשליחות בעל, וכגון דא צריכא רבה ליישב הך מילתא. ונראה ליישב, דרמב"ם מפרש מ"ש בגמ' לא חזרה שליחות אצל הבעל, היינו שלא ניתק השליחות של הבעל כלל, דהוא לא קיבל דבריו, וזה דלא כפירש"י שזכרנו, אלא דקשה, דהא איתא סוף פ"ק דכל שלא חזרה שליחות אצל בעל אפילו מטא לידה אינה מגורשת, עיין שם דף כ"ד עכ"ל.

³¹ פירוש: כדי ליישב תמיהת הטורי זהב הנ"ל, בהכרח לכאורה לומר, דשליח שביטל שליחותו וחזר ונעשה שליח מועיל, לכן שליח זה שביטל שליחותו, ונעשה שליח קבלה, וחזר בו, והביא לאשה את גיטה, הרי חזר בו ממה שביטל שליחותו הולכה ונעשה קבלה, אלא חזר להיות שליח הולכה, ומכאן מוכח ששליח הולכה שביטל שליחותו וחזר בו מהני, ולכן מתגרשת כשיגיע גט לידה, ומכאן ראייה ששליח שביטל שליחותו יכול לחזור בו, ולכן לא הוי טלי גיטך מעל גבי קרקע, דחזר בו ונשאר מעיקרא שליח הבעל. ועל זה כתב דאינה ראייה, דאפשר לומר, דאם ביטל שליחותו אינו יכול לחזור בו, והטעם דמתגרשת, כיון שיש כאן אומדנא דמוכח, שאם השליח היה יודע שאם יהיה שליח קבלה של האשה הוא מבטל את שליחות ההולכה, ולא תוכל להתגרש בו לעולם, לא היה עוקר שליחותו מהבעל, ואומדנא דמוכח הוי כתנאי מפורש כידוע.

³⁰ על דברי המחבר שהם לשון הרמב"ם המובא בהערה קודמת, כתב הט"ז באבן העזר סימן קמא ס"ק ב וז"ל "הרי זו ספק מגורשת. הטעם דלא חזרה שליחות אצל הבעל, פירש"י שליח שחזר ונעשה שליח למי שנשתלח לו ניתוק משליחות הראשון עד שלא היה לו שהות לחזור אצל שלוחו ולומר עשיתי שליחותך, ושליחות שאינו ראוי לחזור ולהגיד אינה שליחות, ודבר זה הוא ספק בגמ' אם הוא פוסל השליחות ע"כ אמרו דהוה ספק גט, אלא דמ"ש כאן דמשגיגע הגט לידה תתגרש בודאי הוא לשון רמב"ם בפ"ו וכתב הרב המגיד דפשוט הוא. ולי הוא תימה רבתי, מה מועיל מה שמגיע לידה, כיון שכבר נתבטל השליחות של שליח הבעל במה שניתק משליחותו בשעה שקיבל עליו להיות שליח האשה לקבלה, דהא אי אפשר לו להיות בפעם אחת שלוחו ושלוחה, אלא ודאי דניתק משליחות הבעל כמ"ש רש"י בהדיא, וא"כ ממי תתגרש בהגעט הגט לידה אח"כ, כיון שאינה מקבלת לא מיד הבעל ולא מיד שלוחו, וזה דומה ממש למ"ש בסיומן ק"מ סעיף ח' בעשאתו שליח להובאה ואמר שהוא שליח קבלה דאמרין עקריה לשליחותיה לגמרי ולא מהני אפילו הגיע גט לידה, ה"נ ממש הוה כן, דלפי דעתו עקריה לשליחות הבעל ונתבטל השליחות כמ"ש רש"י בהדיא דשליחות שאינו ראוי לחזור ולהגיד אינו שליחות, דמשמע דשליחות הבעל בטל מחמת זה, וכיון דכאן עבר השליח ועשה כן דהיה סבר שיכול לעשות,